

Izjaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2637 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2637 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1935, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., TOREK, 13. APRILA (APRIL 13), 1943

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 72

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Angleži zasedli Sousse, Američani pa 'sveto mesto'

Velika zavezniška ofenziva proti osišni sili
feldmaršala Rommela se nadaljuje. Ameri-
ške, britske in francoske čete prodirajo proti
Sousse, mornarični bazi, s treh strani.—Nem-
ški napadi na rusko bojno črto na zapadni
strani reke Donec pod Harkovom odbiti. Ru-
ski letalci bombardirali Koenigsburg, glavno
mesto Vzhodne Prusije.—Ameriški in av-
stralski letalci sestrelili 23 japonskih letal

Zavezniški glavni stan v se-
verni Afriki. 12. aprila. — An-
gleška osma armada je v zadnjih
24 urah prodrla 46 milj na vzhod-
nem bregu Tunizije in danes je
okupirala pristaniščno mesto
Sousse, ki leži okrog 80 milj juž-
no od Tuniza. Ameriške čete so
takočasno zasedle arabsko "sveto
mesto" Kairouan, 50 milj zapad-
no od Sousse. Prodiranje zavez-
niških letal uničilo 31 sovražnih
transportnih letal.

Zavezniški stan. Afrika. 12.
apr.—Velika zavezniška ofenzi-
va proti osišni sili feldmaršala
Erwina Rommela v Tuniziji se
nadaljuje. Ameriške, britske in
francoske kolone prodirajo proti
Sousse, mornarični bazi ob Sre-
demorskem morju, 70 milj južno
od Tuniza, glavnega mesta, in
Kairouan, osišni vojaški trd-
javi, ki leži 34 milj južozapad-
no od Sousse. Izgleda, da bosta
te mesti kmalu v zavezniških
rokah.

Rommelovi oddelki so se pod
udarci zavezniške sile umaknili
v hribe pri Enfidavillu, 25 milj
severno od Sousse in 50 milj
južno od Tuniza, na novo ob-
rambno črto. Ta je zdaj tarča
bomb zavezniških letalcev.

Osmo britsko armada pod po-
veljstvom generala Bernarda L.
Montgomeryja je po okupaciji
La Henche prodrla dvajset milj
daleč, se glasi poročilo s fronte.
Ta je začela prodirati naprej po
dobro utrdeni osišni sili pri Wadi
el Akarit. Prvi oddelki so že
dospeli do točke, ki je oddaljena
okoli 40 milj od Sousse.

Ameriške oklopne kolone in
francoske čete so po okupaciji
kolone pri Fondouku počistile
ozemlje in zdaj prodirajo proti
Kairouan. Komunikacijske zve-
ze med osišnimi silami na pasu
ozemlja med Fondoukom in pre-
lazom Faidom so pretrgane.

Francoski komunikacijski trdi, da
so francoske čete pogonale Nem-
ce in Italijane iz vzhodnega de-
la doline Ousseltije ter zasedle
strategične točke v bližini ceste,
ki vodi v Kairouan. Slednje me-
sto je obkroženo s treh strani.

Odpor Rommelovih kolon se
ruši pod udarci zavezniške sile.
Prva britska armada je v akciji
v severni Tuniziji. V prodira-
nju proti Tunizu in Bizerti je za-
medel velik kos ozemlja in ujela
več sto nemških in italijanskih
vojakov.

Italijanska križarka Trieste se
je potopila v luči La Maddalini,
Sardinija, katero so bombardirali
ameriške letalske trdnjave
zadnjo soboto. Križarka Gorizia,
ki je bila poškodovana, se še drži
na morju.

Moskva. 12. apr.—Nemški na-
pad na rusko bojno črto na za-
padni strani reke Donec pod
Harkovom, ukrajinskim jeklar-
skim središčem, so bili odbiti in
sovetski vojski vržen nazaj z veliki-
mi izgubami, se glasi komuni-
stična zvezna poveljstva. Nem-
ci so vrhlo pehotne polke in
oklopne kolone v napad na ru-
sko bojno črto na južni strani
Balkana. 35 milj južnovzhodno
od Harkova, ki pa se je izjelo-

Ustalitev cen v restavracijah

Nove odredbe
federalne uprave

Washington, D. C., 12. apr.—
Urad administracije cen je po-
stavil strop za cene jestvin in
pijač, ki se prodajajo v restav-
racijah, hotelih, gostilnah in dru-
gih prostorih. Vsi pokrajinski
uradi so bili instruirani, naj po-
stavijo maksimalne cene za jest-
vine in pijače.

Navodila so, da morajo biti
cene ustaljene na točki, ki je
prevladovala zadnji teden. Ab-
normalne cene se morajo znižati.
Prentiss M. Brown, načelnik
administracije cen, je dejal, "da
je ta akcija prvi korak, da pri-
dejo cene za jestvine in pijače
pod kontrolo. Restavracije in
hoteli ne smejo izkoristiti polo-
žaja v svoj prilog z navijanjem
cen."

Brown je odredil, da morajo
farmarji, ki prodajajo maslo,
masti in druga živila, ki se že
dele v odmerkih, zahtevati to-
čke od kupcev po sedanjih vred-
nostih. Točke predstavljajo znam-
ke v knjižicah za odmerke.
Farmarji morajo potem izročiti
znamke pokrajinskim uradom v
svrhu nadzorstva.

To je bil prvi ruski letalski na-
pad na Vzhodno Prusijo po več
mesecih. Lansko poletje so Ru-
si izvršili več napadov na vzhod-
no Nemčijo, Rumunijo in Ogr-
sko.

Angleški letalci so metali
bombe na industrijska središča
v zapadni Nemčiji. Bombardir-
anje je sledilo napadu na Neapel,
italijansko luko, Sardinijo in Si-
cilijo.

Zavezniški stan. Avstralija. 12.
apr.—Poveljstvo poroča, da so
ameriški in avstralski letalci se-
strelili 23 izmed 45 japonskih let-
al v spopadu v zraku nad zaliv-
om Oro, 20 milj južno od Bune,
Nova Gvineja. General Douglas
MacArthur je dejal, da je bil ta
spopad morda uvod v veliko ja-
pansko letalsko ofenzivo.

Spopad se je vršil v višini 25-
000 do 35.000 čevljev. Zavezni-
ške izgube v tem spopadu so bi-
le neznatne. Ena ameriška letal-
ska trdnjava je sestrelila pet
japonskih bombnikov.

Nemci ustrelili
400 Srbov
Bern, Švica, 12. apr.—Tukaj-
šnji jugoslovanski krogi poroča-
jo, da so nacisti ustrelili 400 Sr-
bov v Požarevacu in se tako ma-
ščevali nad njimi, ker so se uprli
rekrutiranju za dela v nemških
vojnih industrijah. Vest o ekse-
kuciji je objavil belgajski list
Novo vreme.

Deportacije belgijskih
delavcev v Nemčijo
London, 12. apr.—Belgijska
časniška agentura poroča, da je
bilo več tisoč belgijskih delav-
cev deportiranih v Magdeburg,
Nemčija, kjer morajo garati v
vojnih tovarnah. Ti so nadome-
stili nemške delavce, ki so bili
pozvani v armado.

Bivši guverner
Lehman v Angliji
London, 12. apr.—Herbert H.
Lehman, bivši newyorški gover-
ner in sedaj direktor urada za
zunanjo pomoč in rehabilitacijo,
je došel v London. "Prišel sem
v Anglijo, da dobim informaci-
je, kaj lahko storim glede po-
možne akcije," je dejal.

PREDSEDNIK ROOSEVELT UDA- RIL PO KONGRESU

Zakon glede omejitve
dolga uveljavljen
brez podpisa

DODATNO OBDAV-
CENJE DOHODKOV

Washington, D. C., 12. apr.—
Predsednik Roosevelt je ostro
okrcal kongres, ker je preklical
njegovo odredbo, da se plače po-
sameznikov v vojnem času ome-
je na \$25.000 letno. Kongres je
to storil z ukičitvijo dodatka
v zakonski načrt glede omejitve
narodnega dolga na \$210.000-
000.000.

Ta načrt je postal zakon brez
Rooseveltovega podpisa. Pred-
sednik je dejal, da bi ga bil veti-
ral, če ne bi bil problem finan-
ciranja vojnih operacij povezan
z načrtom.

Roosevelt je naglasil, da je
kongres avtoriziral vpoklic mo-
ških v armado za plačo \$600 na
leto in se ni oziral na dejstvo, če
so ti prej zaslužili tisoč ali pa
sto tisoč dolarjev na leto, ni ho-
tel pa avtorizirati znižanja pla-
če moških, ki niso podvrženi vo-
jaški službi, čeprav imajo ti ve-
like dohodke.

Načrt, ki je postal zakon brez
Rooseveltovega podpisa, določa
omejitev narodnega dolga na
\$210.000.000.000, razveljavlja pa
predsedniškovo odredbo glede
omejitve dohodkov na \$25.000
letno.

"Stabilizacijski program, ki ga
je kongres odobril, prepoveduje
zvišanje mezd delavcem, ki za-
služijo le \$1500 letno, tudi v slu-
čajih, v katerih delodajalci ho-
čejo zvišati mezde, sankcionirajo
pa visoke plače direktorjem
korporacij," pravi Roosevelt v
izjavi. "Bistvo stabilizacije je,
da morajo vsi doprinositi žrtve
k ameriškim vojnim naporom.
Kongres je s svojo akcijo poka-
zal, da ne priznava tega načela.
Ako bi vetiral v kongresu spre-
jeti načrt, bi prišel finančni pro-
gram zakladnega departmanta v
nevarnost."

Roosevelt je sugeriral kongre-
su dodatno obdavčenje dohod-
kov, ki znašajo več kot \$25.000 na

Domače vesti

iz Clevelanda

Cleveland. — Dne 10. aprila je
avto ubil Andreja Knausa. Star
je bil 61 let in rojen v Blokah
na Notranjem. V Ameriko je
prišel pred 42 leti in tukaj za-
pušča ženo, tri sinove (enega v
službi strica Sama) in dve hčeri.
— Dne 9. t. m. je umrl Anton
Zaman, po domače Zurcov, star
82 let in doma od Trebnja na
Dolenjskem. V Ameriki je bil
40 let in tukaj zapuša ženo, tri
sinove (dva v mornarici), brata
in dve sestr. Bil je član društ-
va 142 SNPJ. — Pred dnevi je
v bolnišnici umrl John Bradač,
ki je pred leti vodil pekarijo v
Slovenskem narodnem domu.

Teror na fran- coskem otoku

Vojaki in civilisti
zapuščajo otok

San Juan, Portoriko, 12. apr.—
Akutno pomanjkanje živila
na Martiniku, francoskem otoku,
ter teror, ki ga izvaja sedanji
režim, ki se skuša vzdržati na
krmilu za vsako ceno, sta ustva-
rila kritično situacijo. Sem do-
spela poročila se glase, da voja-
ki in civilisti beže z otoka kljub
terorju.

Izgleda, da hoče admiral Geor-
ges Robert, vrhovni komisar oto-
ka, držati vajeti v svojih rokah
v veri, da ni drugega izhoda.
Uradniki v njegovi administra-
ciji se boje za svoja življenja in
se skušajo rešiti.

Robertov režim nima opore
pri ljudstvu. To ni naklonjeno
borbenim Francozom in ne Gi-
raudovemu režimu v severni
Afriki. Ono vidi rešitev le v
osvoboditvi Francije in koncu
Robertove strahovlade. Robert-
sovi dekreti so tako drastični, da
ljudje ne morejo govoriti o vojni in
ne situaciji na otoku. Vsi časo-
pisi so pod kontrolo vrhovnega
komisarja. Ti objavljajo poročila
o osišnih zmagah in porazih
zavezniških sil.

Mnogo ljudi, ki so skušali po-
begniti z otoka s čolni, ki jih
operirajo ribiči, je ugonilo. Ri-
biči zahtevajo visoke vsote od
ljudi, ki hočejo pobegniti.

leto. Kongres naj naloži davek
na dohodke, ki zdaj niso obdav-
čeni.

Mussolini in Hitler konferirala

Osiške naznanilo
dosego sporazuma

London, 12. apr.—Adolf Hit-
ler in Benito Mussolini, ki vidi-
ta nevarnost poraza svoje obo-
rožene sile v Afriki in zavezni-
ške invazije Evrope, sta se se-
stala zadnji teden in konferi-
rala štiri dni, se glase radijska
poročila iz Rima in Berlina, ki
pa ne omenjajo kraja sestanka.
Poročilo iz Hitlerjevega glavn-
ega stana pravi, da sta dikta-
torja razpravljala o politični si-
tuaciji na splošno in vseh vpra-
šanjih, nanašajočih se na vo-
dstvo vojne in da je konferenca
rezultirala v dosegi popolnega
sporazuma.

"Duce in Fuehrer sta ponov-
no naglasila odločnost, da bosta
Italija in Nemčija vztrajali v
vojni do končne zmage," pravi
poročilo. "Mobilizirali bosta vse
energije za dosego zmage in od-
vrnitev nevarnosti, ki preti Ev-
ropi. Razgovori so se vršili v
duhu popolnega razumevanja in
priročnosti."

Hitler in Mussolini sta se se-
stala zadnjo sredo in konferenca
je bila zaključena zadnjo sobo-
to. Te so se udeležili tudi držav-
ni maršal Hermann Goering, zu-
nanji minister Joachim von Rib-
bentrop, feldmaršal Wilhelm
Keitel, admiral Karl Doenitz,
general Kurt Zeitzler in Hans
von Mackensen, nemški poslan-
ik v Italiji, zastopajoči Nem-
čijo. Poleg Mussolinija so se
konference udeležili general
Vittorio Ambrosio, državni mi-
nister Giuseppe Bastiani, člani
italijanskega zunanjega urada
in štaba vrhovnega poveljstva in
Dino Alfieri, italijanski poslanik
v Nemčiji.

De Gaulle obiskal Churchilla

Francoski rodoljubi
svarijo Laval

London, 12. apr.—General
Charles de Gaulle, vodja borb-
nih Francozov, je imel dolg raz-
govor s premierjem Churchil-
lom. Predmet, o katerem sta
razpravljala, ni bil razkrit. Do-
mneva se, da sta govorila o voj-
nih in drugih problemih.

Prej je obiskal Churchilla Re-
ne Massigli, komisar za zunanje
zadeve v odboru borbinih Fran-
cozov.

Francoski rodoljubi so po ra-
diopostaji v Alžiru naslovili o-
stro svarilo Pierru Lavalu, na-
čelniku vlade v Vichyju in Hi-
tlerjevi lutki, "da bo resnica
francoskih vojnih idealov preb-
redila vroči afriški pesek, pre-
letela morja in kontinent in pri-
šla v Francijo na vojaških ba-
jonetih." Oni, ki so slišali sva-
rilo, so izjavili, da ga je izrekel
predstavnik francoske oborožene
sile v Afriki.

Governik je s ponosom orisal
čine francoskih čet v Afriki in
dejal: "Laval, ozri se na fran-
coske vojake! Ti so izvojevali
že mnogo zmag v bitki s sovra-
znikom. Ti so ponos Francije in
pode zdaj njene največje sovra-
znike. Oni so garancija, da bodo
vsi izdajalci prešli zaslužno
kazen."

Kampanja za drugo vojno posojilo

Chicago, 12. apr.—Kampan-
ja za drugo vojno posojilo, ki jo
sponzorira federalni zakladni de-
partment, se je danes pričela.
Cilj te je prodaja vojnih bon-
dov za trinajst milijard dolarjev
v treh tednih. Čikaška kvota je
\$370.000.000. Okrog 75.000 pro-
stovoljcev se je prijavilo za pro-
dajanje vojnih bon-
dov v Chicagu
in okolic. Ti bodo obiskali
vsako hišo v teku kampanje.

GREEN ORISAL PROGRAM SVOJE ORGANIZACIJE

Unije bodo zahtevale
besedo na mirovni
konferenci

POVOJNA ZAŠČITA
DELAVCEV

New York, 12. apr.—William
Green, predsednik Ameriške de-
lavske federacije, je dejal, da bo
njegova organizacija vztrajala
pri zahtevi, da morajo delavci
imeti besedo na mirovni konfe-
renci, ko bo vojna zaključena.
Dalje je dejal, da ADF podpira
Rooseveltov program glede raz-
tegnitve socijalne zaščite na vse
in prilike do dela.

"Ameriška delavska federaci-
ja bo mobilizirala vso svojo eko-
nomsko in politično silo, da se
ta program uveljavi," je rekel
Green. "Da se postavi medna-
rodni red, ki bo garantiral traj-
ni mir, moramo mi v Ameriki,
čeprav se radi ne vmešavamo v
zunanje zadeve, prevzeti odgo-
vornost za vzdrževanje miru.
Organizirano delavstvo hoče
imeti besedo na mirovni konfe-
renci po svojih reprezentantih z
namenom, da se ta cilj doseže."

Green je govoril na banketu,
ki ga je priredil tednik New
Leader, glasilo stranke socialnih
demokratov. V svojem govoru
je okrcal Johna L. Lewisa in ga
obdolžil netenja razkola v delav-
skih vrstah iz osebnih razlogov,
ker bi rad postal diktator.
Na banketu je govoril tudi
Adolf A. Berle, pomočnik državn-
i tajnik. On je obsodil one, ki
propagirajo tuje ideje in ne mo-
rejo razumeti ameriškega libe-
ralnega mišljenja, ki nima nič-
esar skupnega z doktrino razred-
ne borbe.

Washington, D. C., 12. apr.—
Philip Murray, predsednik Kon-
gresa industrijskih organizacij,
je napovedal, da bo 10.000.000
delavcev izgubilo delo v treh
mesecih po zaključitvi vojne,
če ne bo federalna vlada že zdaj
osvojila programa za zaščito
ameriškega ljudstva v povojni
dobi. V industrijah, ki so zdaj
udeležene v produkciji vojnega
materiala, bodo sledile masne
odslovitve delavcev.

Murray je rekel, da mir lahko
pride nepričakovano kot je pri-
šel 1. 1918. Na to možnost je
treba računati zdaj in storiti ko-
rake, da se dežela zavaruje pro-
ti brezposelnosti.

Lewis kritizira odredbo za ustalitev mezd

New York, 12. apr.—John L.
Lewis, predsednik rudarske uni-
je United Mine Workers of A-
merica, je kritiziral Roosevelt-
ovo odredbo za ustalitev cen in
mezd in izjavil, da se bo njego-
va organizacija borila za zviša-
nje mezd rudarjem in industri-
skim delavcem. Lewis je dejal,
da je Roosevelt prezrl vse člo-
veske razloge z odredbo, ki bo o-
mogčila korporacijam grmade-
nje dobičkov, reveže pa je posta-
vila ob steno. Korporacije so na-
redile čez šest milijard dolarjev
profita v prvih devetih mesecih
tega fiskalnega leta. Lewis je
dalje rekel, da bo njegova or-
ganizacija vztrajala pri zahtevi za
zvišanje mezd rudarjem za dva
dolarja na dan.

Nemški vojaki pobijajo Fince

London, 12. apr.—Ruska čas-
niška agentura Tass poroča, da
so nemški vojaki pobili več Fin-
cev v Petšamakem distriktu, ko
so slednji uprizorili navale na
skladišča živil nemške armade.
Poročilo dostavlja, da je v za-
dnjih treh tednih čez 400 oseb u-
mrlo zaradi lakote in izžepanja
v severnem delu Finske.

Mečna delavska roka dviga streho s ječe voilnega davka.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravne države (izven Chicago) in Kanao \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (April 30), 1943, poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Tedenske kritične misli

Ameriške "leteče trdnjave" so zadnji teden z bombami posule pristanišče in tovarne v Antwerp v Belgiji. Belgijske tovarne so danes v nemških rokah in proizvajajo material za Hitlerjevo bojno mašino. Nacistična propaganda pa poroča, da so ameriški "gengsterji" ubili 2000 belgijskih civilistov in samo dva Nemca v Antwerp z bombami, katere je blagoslovil newyorški nadškof Francis J. Spellman!

Zdi se, da so bile nacistične letalske bombe, ki so ubile 30,000 oseb v Rotterdamu pred tremi leti in 30,000 oseb v Belgradu pred dvema letoma, bolj "blagoslovljene," kakor so zdaj ameriške—ampak ameriške in angleške bombe delajo danes veliko večjo škodo nemškim in italijanskim industrijam, kakor pa so jo mogli nacifasisti storiti komur koli, čeprav doktor Goebbels navdušeno laže, da zavzeta bomba podira le cerkve, bolnišnice in šole. In to je komaj začetek. Nacistom in fašistom se bo kmalu vse drugače kolcalo.

V teku je velika kampanja za "zmagovne vrtove" (victory gardens) po ameriških mestih. Vsaka družina naj bi si nabavila kosček zemlje na praznem stavbišču ali kje zunaj na farmi in bi si pridelala več ali manj zelenjave za lastno potrebo.

Tukaj je izborna prilika za kooperativno delo. Mnogo industrijskih delavcev je sposobnih za to delo, mnogo jih pa ni. Zakaj se ne bi združili in si skupno nabavili semena, gnojilo in potrebno orodje in bi skupaj obdelovali svojo "farmo" pod nadzorstvom najposposnejšega? Lahko bi se tudi sporazumeli s farmarjem, ki bi posodil kos sveta proti majhni odškodnini in zoral zemljo. Slovenski delavci, poskusite z "zadružno farmo" za zelenjavo in sočivje! Na ta način se boste vadili v demokratičnem gospodarstvu.

Ali ste že kaj prispevali z Rdeči križ? Med vojno, kakor tudi v mirnem času, je Rdeči križ najčlovekoljubnejša in najkoristnejša organizacija, ki je mednarodna in svojem območju. To ni verska organizacija!

Značilno dejstvo je, da ustanovitelj Rdečega križa je bil svobodomislec Henry Dunant iz Švice, ki je bil leta 1859 na bojišču po bitki pri Solferinu med Francozi in Avstrijci pa je videl kupe ranjencev, za katere se ni nihče zmenil. Zapuščeni ranjenci so se mu tako smilili, da je kmalu potem objavil apel na človekoljubne ljudi vseh dežel za ustanovitev organizacije, katere bi skrbela za ranjence na bojiščih. Odziv je bil uspešen in Dunant je dal novi organizaciji ime in znak Rdečega križa, ki je zaobrnjena barva švicarske zastave. Švicarska zastava ima bel križ na rdečem polju, Dunant je pa ta znak izpremenil v rdeč križ na belem polju. V nekaj letih je bila organizacija Rdeči križ uradno priznana v vseh civiliziranih deželah.

Tu pa tam kdo reče ali zapiše, da se zavezniški bojujejo za ohrano krščanstva.

Če je to res, potem se katoliška Italija bojuje za—odpravo krščanstva.

Zakaj se pa bojujejo Kitajci?

Neki ruski humorist je nedavno zapisal namišljen razgovor z agentom nacistične propagande, ki je našel ogromne izgube ruske armade. "Koliko pa znašajo nemške izgube na ruski fronti?" je vprašal humorist agenta. "O, naše izgube so vključene v številu ruskih izgub," je odgovoril agent.

Pred nekaj dnevi je radio iz Berlina poročal, da so Rusi izgubili 37,283 letal v času svoje vojne. Sijajno število! Če so Rusi izgubili toliko letal in še vedno jih imajo toliko, da lahko ustavljajo nemške ofenzive, tedaj jih imajo več kot jih ima Hitler.

Koliko letal so pa medtem izgubili Nemci? Radio iz Berlina ne pove tega, toda najbrže so nemške izgube vključene v gornjem številu ruskih izgub. ... Ruski humorist je pogodil.—(The Chicago Sun.)

Raymond Gram Swing, znani ameriški radiokomentator, je 6. aprila posvetil svoj govor Sloveniji ob priliki dveletnice nacifasističnega napada na Jugoslavijo. Čikažani so ga lahko slišali z radiopostaje WENR ob devetih zvečer, ko navadno govori. Swing je poročal, da je Slovenija majhna deželica s komaj dvema milijonom prebivalcev, toda najbolj miroljubna v vsej Evropi.

Udarec, ki sta ga Hitler in Mussolini zadala Sloveniji, je bil strašen, je rekel Swing. Nemški nacisti so siloma odgnali 85,000 Slovencev v Nemčijo, 31,000 so jih pregnali v Srbijo in nadaljnjih 38,000 jih je izginilo, da nihče ne ve, kje so; 8000 otrok so iztrgali staršem in jih poslali v neznane kraje. Dalje so Nemci odgnali 18,000 slovenskih mož in mladenčev na prisilno delo v Nemčiji in 8000 so jih zaprli v koncentracijske tabori; 2000 je bilo doslej ubitih v bojih s takozvanimi komunisti in 8000 deklet je bilo s silo odvedenih za vojaško prostitucijo. Čez 1500 Slovencev je bilo ustreljenih kot nedolžni talci.

Na drugi strani je Mussolinijeva fašistična banda odgnala 31,000 možkih v Italijo, 3000 je bilo ubitih v bojih z gerilci, okrog 1800 talcev je bilo ustreljenih in 650 je bilo umorjenih od tajnih italijanskih agentov. Onih Slovencev, ki so pod italijansko okupacijo izginili, računajo na 6000. Skupaj vseh slovenskih žrtev pod italijani je Swing naračunal enega na vsakih pet prebivalcev.

Bratje in sestre, premišljujemo malo o gornjih številkah, ko ta mesec agitiramo za SANS in pomožno akcijo!

Glasovi iz naselbin

To in ono iz Imperia

Imperial, Pa. — Ko se snidem z mojimi prijatelji, me vprašajo, zakaj se večkrat ne oglašim v Prosveti. Da jim ustrežem, bom danes zopet napisala par vrstic.

Pri nas je kot drugod. Mlade fante so že večinoma vse poklicali k vojakom. Stric Sam ni tako strog pri zdravniški preiskavi kot je bila v teh krajih Pittsburgh Coal Co. za majnarje. Poznam več fantov, ki so bili pri kompanijskem zdravniku zavrženi, češ da niso sposobni za delo v majni. Stric Sam je pa z njimi zadovoljen. In zakaj bi tudi ne bil, saj so fest fantje. Želim, da bi se vrnil zdravi k svojim dragim.

Naj povem, da so danes tudi tukaj dekleta zelo pridne, kajti prijele so celo za težka dela. Ko sem bila v McDonaldu, sem tam videla skupino deklet v "overhousnah", ki so delale na železniški progi. Iz naše naselbine se pa dekleta in mlade žene vozijo 12 milj daleč v tovarno na delo. Kolikor je meni znano, plačujejo vse delavke in tudi delavci deset odstotkov od plače za obrambne bonde.

Dne 1. marca je bila ponesrečena moja mlajša hči Josephina. Bila je taka megla, da se ni videlo niti toliko daleč kot sežeš z roko. Šla je preko ceste v tovarno, kjer dela, in jo je ponesreči zadel neki avtoist. Dobila je udarec na glavi in na obeh nogah pod koleno. Od dela je ostala samo en teden. Doma smo ji branili, naj se ne vrne tako hitro na delo. Ena noga jo še sedaj boli in gre vsak večer k zdravniku, ko pride z dela.

Dne 2. aprila je bila na istem mestu zopet ponesrečena neka delavka od troka. Mogoče bodo tam dali prometno luč, kajti danes vse hiti. Delavec bi moral biti na takem mestu bolje protektiran, da bi šel lahko vedno preko ceste v tovarno.

Meni se je dopadel dopis o "victory gardenu" ali "vrtu zmage", ki ga je napisal Frank Milavec iz Port Angelesa, Wash. Upam, da se bo še oglašil in še kaj več napisal o tem predmetu. Jaz bi rada vedela, kdaj je tukaj najboljši čas za sajenje krompirja. (Najbolj zanesljive informacije lahko dobite pri vašem okrajnem poljedelskem uradniku — county agent. Ured.) Lansko leto je bil pri nas tako slab krompir, da smo ga v jeseni kómalj toliko nakopali kot smo ga aprila posadili. Semenska čebula ali "čebulek" stane pri nas 29 centov funt.

Ana Gorenc.

Barbičeva kolona

Cleveland. — Ker se že dolgo nisem oglašil iz naše metropole, evo me! Slišali ste že dosti o kozlih, tudi o uredniških (in dopisniških) kozlih. Ampak Charles Buck, lastnik Buck Transfer Co. na 14400 Lorain ave., Cleveland, O., ima opravka z dvema rogačema, pravima kozloma, ki

sta zainteresirana v vse, kar vidi v uradu.

Beny in Billy ne povročata samo vojne škode, ampak jo ta dva požeruha celo požreta. Gu-mij je njuno najbolj priljubljeno jedilo, prava slaščica, kakor tudi direktive, ki jih nam daje na papirju OPA o gumijevih obro- ročih ali obodih. Oboje kar pogoltneta, kot naš rojak dobro meseno klobaso. In dasi jima njun gazda grozi, da se bosta znašla pred njim na krožniku v obliki "lamb chopsa", ga ona dva kar pogledujeta in žvečita, kar jima pride v gobec.

Oni dan je ležal na pisalni mizi v uradu družbe "licence" za trok, ki je stal samo \$55.75. In znašel se je v Billyjevem mavelnu. Potem sta izašlela tri zavojčke cigaret in neke važne listine. Cigaret nista popušila niti listin, marveč je vse to izginilo v njune želodce. Rdeče zastavice, ki jih pripenjajo na troke, "inner tubs", žvečilni tobak, v papir zavita kosila (lunches) — z vsem tem se mastita. "It's a heckuva note", je dejal Jim Buck. "Vedno moram imeti moj suknjič na sebi, ali kljub temu mi hočeta požreti še srjaco z mene. In kaj naj storimo z njima? Če rabim bič, zbežita na streho in me gledata."

Pa tudi ponosna sta. Možem sledita po dvišču kot dva psa. Jim Thomas, fotograf Cleveland Pressa, je šel tja, da ju fotografira. Ko je postavil fotografski aparat na tla, sta se — zasmejala, seveda po kozlovsko. Beny pa se je zakadil vanj in ga nagнал v kot. Billyju se je to dopadlo. Ko se je Jim pogovarjal z Benyjem, je Billy šel k skrinji, izdrl ploščo in jo ubral ven.

Vendar se jim je posrečilo, da so ju spravili na pisalno mizo, jim dali cigaret in papirja, da sta se zamotila, da ju je Jim lahko fotografiral. Potem pa sta kar čepela na pisalni mizi in ju niso mogli spraviti z nje; potrebovali so štiri voznike trokov, da so ju spravili z mize.

Fotograf se je vrnil nazaj v svoj urad, kjer je pogrešil svoje rokavice. Telefoniral je takoj v urad Buck Transfer Co., kjer so mu odgovorili, da so našli le eno rokavico. Kje je druga? Billy je bil lačen in se je z njo naslil, kajti potem niti gumijevga oboda ni hotel več poskusiti. Dejali so, da ne morejo razumeti, kajti Billy je bil prej vedno lačen. Rekli so, da sta vedno zainteresirana v uradne listine.

To so vam kozli!

Včeraj, 4. aprila, smo obiskali koncert Glasbene matice. Ko je nastopil mešani zbor, smo našte-li 18 pevk in 11 pevcev. Torej se je tudi ta zbor precej skrčil, toda je še vedno najboljši slovenski zbor v Ameriki in sploh na vsem svetu, kajti v stari domovini je sedaj vse uničeno.

Program je bil izvrsten. Nastopali so v mešanem zboru, ženskem zboru, duetu, kvartetu in solospjev Karoline Budanove. Na

klavirju je spremljal Edwin Kužnik, dirigiral pa je Ivan Zorman, zborov pevodvaja v odsotnosti Toneta Šubija.

Pojavil se je tudi Tone Šubelj, ki poje ves teden v Metropolitan operi, ki gostuje ta teden v Clevelandu in nastopa v Public Auditoriumu. Ko sem šel v ozadje odra, da ga pozdravim, ga je objemalo cel ducat pevk. Nato sem bil še sam srečen, da so še mene objele in me "kušile!" To se mi je dopadlo — kot Billyju, ko je Beny zapodil fotografa v kot. Se v spanju sem se smejal in sanjal, da so me objemale vile! Ali bom še kdaj tako srečen? I just don't know.

Kadar grem na koncerte Glasbene Matice, smem tudi malo pogledati na okoli, da vidim "boljši" krog naših metropolskih meščanov. In moja čast je bila videti Jamesa Debevca, Albino Novakovo, Antona Terbovca. Z očmi sem iskal tudi Antona Šabca, toda ga nisem videl, ali je bil ali ni bil. No, Jontez se je pa oženil z miss Belaj, kakor je danes poročala Enakopravnost — namreč, da se je oženil bivši urednik Enakopravnosti.

Tako je menda manjkalo dveh od petih metropolskih urednikov. Torej Bog se nas usmili. Doktor Kern je bil navzeč, manjkalo je pa pogrebnikov. Če bi bil kdo naglo izdihnil, ne vem, kdo bi ga bil pokopal. Glavne odbornike SNPJ sem videl tri — s sabo vred: Milana, Camilusa Zarnika in Ančko. Udeležba je bila še precejšnja, ker rabili so tudi galerijo. Ali prosto-ra je bilo še veliko praznega.

V ozadju Slovenskega narodnega doma je Steel Improvement Co. Tam ima težka kladiva, ki razbijajo, da se vse trese. Seveda delajo vojni material. Nekoč je že bila velika pritožba soseske radi tega razbijanja, ker ljudstvo v okolici ni moglo in menda še tudi ne more spati. To kladivo tako udari, da se stresne tudi Narodni dom. Je kakor lah- hek potres. To bo škodovalo temu posloplju in lahko mu že škoduje, da bo zid razpokal ali se Dom ponižal. Zdi se mi, da so takrat poročali, da so v tej tovarni tritonska kladiva.

Naši komunisti imajo najrajši Slovenski delavski dom na Waterloo rd. Dne 3. aprila so tam zopet imeli predavanje. Predavatelj je bil Joe Brandt, ki je imel "zanesljiva" poročila "direktno" iz Jugoslavije. V s i "would-be" dobivajo "zanesljiva" poročila iz Jugoslavije, katero imajo najrajši. Za Grke, ki so se tudi hrabro borili proti fašističnim agresorjem, se ne zme-nijo. Briga se le za Jugoslo-vane. In to pri nas v Clevelandu, ker so metropolski Jugoslo-vanji njih najboljša opora, kajti "would-bejem" sedajo na lima-nice kakor muhe. Ptice je treba poznati po perju, in mi jih poznamo!

Frank Barbič.

Spomini iz vojne

Butte, Mont.—Na Poljskem blizu mesta Slezije so bile na hričku barake za vojake, ki so zboleli radi malarije. V tiste ba-rake sem tudi jaz srečno dospel iz Trsta po dvatedenski vojni.

Tam so vsem malaristom po-brali obleko razen spodnjega pe- rila in vsakemu dali plašč, da je v njem izgledal kot kak kapuci-nar. V barakah je bilo polno bolnikov in vsak dan so prihja-li tja. Kot so govorili vojaki in častniki, ki so slišali od zdrav-nikov, da jih odpeljejo tam od Pijave in Udine vsak dan do 20-000 obolelih na malarijo. Govo-rili so, če bo šlo tako še kaj ča-sa, da bo kmalu konec vojne, kajti bo zmanjkalo tudi rezerv, s katerimi so mašili luknje.

Prišli smo stradati še bolj kot lovski psi. Vse, kar smo do-bili na dan, bi bil lahko enkrat pojedel in še bi gledal, če je kje kaj za zob. Take stradalni-ce nisem videl nikdar prej niti pozneje kot je bila v tistih ba-rakah na Poljskem. Vojaki so umirali vsak dan. Malo se je stresel, parkrat globoko zadihal, se umiril, zapri oči in bilo je po-njem.

Podnevi smo se lahko spreha-jali okoli barak tja do žive me-je, kjer so stražili vojaki z nasa-jenimi bajoneti in tudi s strojni-cami; izgledalo je, kot da stra-žijo največje lopove in krvočol-nike. Za ograjo so pa bila lepa in obširna posestva, na katerih so ravno takrat kopali krompir z

Člani posadke ameriške obrežne ladje Campbell, ki je potopila nemško podmornico na Atlantiku in je bila sama poškodovana v napadu, se ukravajo na poljski rušilec Burga.

motikami, prav tako kakor pri nas na Dolenjskem.

Pri ograji so se čestokrat po-javili prodajalci in nas dražili s kruhki, sadjem in drugo jedajo. Če bi imel človek denar, ne bi bilo treba stradati. A denarja bi moral imeti na koše, kajti hleb kruha, ki ga je bilo malo več kot kilo, je stal 50 kron. Često sem obstal ob ograji in jezik mi je omotično švignil iz ust, skomi-ne so mi pa šle po vsem telesu pri vsakem pogledu na kruh, ki ga je imela poljska deva v na-ročju in ga prodajala vojakom. Da ni bilo straže blizu, bi se že dalo kako razrešiti, da bi prišli do kruha.

Pisal sem mami, naj mi takoj pošlje 50 kron, da si kupim kru-ha. Čez 14 dni res dobim denar. Ves vesl sem do ograje in si kupim hleb kruha, za katerega sem plačal 50 kron. Nato sem se brž vrnil v barako, legel v "kre- vet", potegnul odejo čez glavo in pričel divje obdelavati kruh, ki je bil napol iz koruzne in napol iz ržene moke, dober kot slašči-ca. Nato sem šel v presledkih piti vodo, in pil sem kot kamela, se zopet spravil nad kruh in v četrt ure sem bil gotov.

Trideset dni sem ostal v tisti bolnišnici in stradal vsak dan. Vsak drugi dan me je napadala malarija, da sem se tresel kot hiše ob potresu. Prosil sem zdravnika, naj me proglasi za zdravega in pošlje nazaj na fron-to. "Kako naj to storim, ko te pa trese vsak dan?" mi pravi "in izgledaš kot živ mrlič." Videl je moje stradanje in trpljenje, povrhu pa še malarijo.

Na vse načine sem tuhtal, ka-ko bi mi bilo mogoče uteči ter se poslovliti po francosko iz stra-dalnice. In tako so tuhtali tudi drugi vojaki. Ampak tisti straž-niki in srojnice so nam delale preglavice in ni bilo mogoče po-nobenim pogojem kaj takega storiti ne po dnevi, še manj pa ponoči.

Ponovno sem poprosil zdrav-nika; zatrjeval sem, da se dobro počutim in da sem popolnoma zdrav. "Dobro," mi pravi, "toda, ako te kje na poti napade mala-rija, ne reci, da sem jaz kriv, ker sem te izpustil iz bolnišni-ce."

Drugi dan me pokliče bolni-čarka in še več drugih. Gremo po obleko, nato pa k zdravniku v pisarno. Nekako 30 nas je šlo tisti dan iz bolnišnice. Pride vr-sta name. Bil sem najbolj slab in najbolj izdelan od bolezn, da sem izgledal kot Lazar—bled in suh kot goba.

"Ti praviš, da si zdrav?" me vpraša. Prikimam, ker sem slu-til, da me ne bo pustil dalje in da me takoj pošlje nazaj v stra-dalnico. "Tebe ni treba nič pre-jakovati, kot sem ostala, kajti že na oči vidim, da si dosti slabši kot takrat, ko si sem dospel." — "Prosim, gospod zdravnik, izpu-stite me, naj bo že kakor hoče; meni ni več mogoče prenašati tega stradanja. Če me napade malarija, me bodo že kam vta-knili, a semkaj ne pridem nikdar več živ."

"Ne smem bolnih malaristov izpuščati iz bolnišnice," se je pričel izgovarjati. "Ali imaš kak-šen načrt ali cilj?" me s smehom vpraša. "Veš kaj mislim reči? A o tem ne smes nikjer govoriti." — "Saj razumem," sem mu od-govoril. — "Torej kam bi rad od-

potoval, da ti uredim listine?" "Nazaj v Trst." — "Od tam si semkaj poslan, je-li?" — "Da." — "In tvoj načrt—kam misliš iti?" — "Naredite eno listino na imen- der v Novo mesto." — "To Ljubljana—Novo mesto. Dob-tako in upam, da boš uspel." "Hvala, gospod zdravnik!"

Dobil sem dve potni listi- kar mi je omogočilo prosto v- njo na vlak. Dobil sem izpla- no za hrano za 14 dni—neka- 40 kron.

Zapustil sem zdravnika krenil peš po prašni cesti do sta Slezije. Tam sem se do- najedel in si kupil dva krom- Vso noč sem čakal na vlak ga dobil šele zjutraj. Zased- ga in se odpeljem proti Dun-

Na Dunaju smo morali pre- sti na drug vlak. Dolgo smo lovratili po mestu, da smo pr- na drugo postajo. Nas je šest skupaj. Ker so nekateri bro obvladali nemščino, nam bilo lažje na poti. Ko dospo- na postajo, je bil vlak baš pravljen na bdhod. Pokaže- listine, zasedemo vlak in se od- ljemo. Vozili smo se dalje in v enem kraju izstopili; tam s- čakali šest ur na drug vlak, nas je pripeljal v Ljubljano.

Na glavni kolodvor smo spell ob 11:30 dopoldne. Tam je vlak ustavil, da si vojaki be menajo v vojaški kuhinji, je bila tik za ograjo poleg ka- dvora. Uvrstim se i jaz, b- cvenka v žepu, kajti tistih kron, ki sem jih prejel na P- skem, je že zdavnaj skopnel žepu. Ko nastavim skodelico, pravi kuh, da moram plačati ri krone za jedačo. "Niman pravim." "Pa nič ne dobiš," odgovori in stražnik me pote- iz vrste.

Oziram se okoli, bila je gne- da kaj. Hitro pokrijem skode- ko in se spet uvrstim med vo- ke, ki so šli skozi ograjo, po- li ob cesti in pričeli jesti. Matek, boš pa skozi prste gl- na Ljubljanski grad," sem si s- šli" in tuhtal, kaj naj stor- Vojaški stražnik je korakal p- ograjo sem in tja. Po ulici se- često sprehajalo veliko voja- Lepa prilika, sem si misli- boljše ne morem dobiti. Pot- nem si skodelico med kole- snamem nahrbtnik in ga po- žim poleg sebe. V skodelico makam prste in jih nosim ustom, kakor bi jedel, oben- pa opazujem stražnika in pa- na priliko za skok.

Stražnik se okrene in kora- v drugo smer. Baš se mi bli- skupina vojakov, ki so se sp- (Dalje na 3. strani)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 13. aprila 1923)

Domače vesti. V Cherokee Kans. je umrl 32-letni John K. rač iz Vač pri Litiji, član SNP.

Delavske vesti. Gompers predsednik ADF, je prišel v k- flikt s federalno vlado zaradi vprašanja odprte delavnice.

Inozemstvo. Francoski poto- niki so že izgnali 5500 Nemcev Porurja.

Sovjetska Rusija. Sovra- demonstracije na Poljskem pr- sovjetom zaradi obodbe duha- nov so izzvale veliko razbur- nje v Rusiji.

Ameriški vojaki v akciji proti Japoncem na Novi Gvineji.

ZNANCI

ČRTICE

ANT. ADAMIČ

(Se nadaljuje.)

"Še bolj me pa vesel, je nadaljeval oče — in že se mu je tresel glas — "da ste se tako točno odzvali mojemu vabilu. Vem, da vas je privedla samo velika skrb, — besede so postale zopet trde — "kako je z očetom, ker ste tako točni."

Sinovi so se spogledali. Franc je kimal. "Kar povej, kaj bi rad, dragi oče! Iz srca radi ti ustrezemo. Ali nam povej morda kaj važnega?" se je prostodušno oglašil najmlajši Rudolf. "Imam še mnogo posla. Kar povej, meni se namreč mudi v trgovino."

Oče ga presunljivo pogleda in reče trpkro: "Tako govoriš ti, ki si najmlajši. In skoro prav je tako, zato si pa mlad. Res, veliko je še življenja pred teboj, saj si jedva trideset in pet, se mi zdi. Mudi se ti? Žal, se meni zaradi tebe ni nikdar! Nočem vas zadrževati — vem: posli, ljubljene družine —. Prav na kratko vam povem; poslušajte me." Rudolph ga je prekinil in se opravičil, da ni mislil nič hudega.

"Mlad si, sem rekel!" je povzdignil oče glas. V očeh mu je vzplamtel medla iskra. "Vse vas še izmodri neprijazna življenska usoda, tako vam povem. In nič se vam ne bo mudilo, kakor se meni ne, ki se mi godi, kakor se mi."

"Kaj ti je, oče? Ozlovoljen si. Jaz vendar nisem povod tvoji slabi volji! Sem kaj zakrivil? Povej!" je planil v besedo Franc.

"Morda celo jaz?" se je oglašil Anton, se nagnil preko mize in ponudil očetu etui s smotkami.

"Vi ste enaki," se je nasmehnil oče; yzel je smotke in odščipnil s črnimi kočniki konico. Sin Rudolf je hitro skočil izza mize, stopil k očetu in mu jo prižgal. Franc je prinesel pepelnik s pisalne mize.

Starček se je rezal. Puhnil je oblak dima v strop. Sinovi so molčali in oče je spregovoril počasi, v presledkih, toda tehtno in pomenljivo: "Povabil sem vas, dragi sinovi, na važen družinski posvet. Tako redkokdaj vas vidim. Sicer ne rečem, da ne bi zmoogli sam, saj je hiša, ki sem jo priženil in ki sem jo prenovil od vrha do tal z žulji teh-le rok, še nezadolžena. Toda, koliko donaja ta zidina? Najemnine je komaj za vsakdanjo, skromno hrano, za obleko ne ostane ničesar. Vem, da vam je čast in dobro ime rodne hiše pri srcu in da bi nikdar ne dopustili —. Dom, kjer je tekla vaša zibelka, kjer ste preživeli najlepše dni, svojo mladost; vaša hiša, iz katere ste zleteli kot čili sokoli v svet, seveda pod pokroviteljstvom dobrega očeta, ki vam je vsem preskrbel ugodno, zavirljivo existenco, ta naša domačija mora ostati neomadeževana. Vprašam vas: Ali jo naj zadovoljim zaradi — cap?"

"Ne!" so viknili sinovi.

"Sem si takoj mislil," je nadaljeval oče z lo-

kavim pogledom. "Toda nujno, nujno potrebujem novo obleko. Pogledjte me! Še k maši ne morem več. Odlasal sem do skrajnosti. Čujte! Hočem, da mi v teku tedna, do druge nedelje kupite novo obleko, sicer —!" Očeski je rezko, ukazujoče, grozeče. Smotka je žarela v oblakih kot vrh gore Sinaj ob desetih zapovedih. Sinovi so poskočili na noge.

"Dovolita brata, da povem kot prvi svoje misli," je miril najstarejši. Stopil je k očetu in dejal očitajoče:

"Papa, ti si krivičen! Že davno sem uvidel, da si potreben novega oblačila. Toda upal se nisem, da ti ponudim novega; bal sem se, da te užalim. — Jaz sam ti ga kupim!"

"Jaz tudi! S krojačem sem se že dogovoril. Jutri!" In sin Anton je molil očetu desnico, ki je pa oče ni pogledal.

"Jaz jo vam pa jutri kar prinesem, saj jih imamo na zalogi. Malenkosti!" se je smejal Rudolf. "Človek je res udarjen s slepoto."

"Preveč, preveč, ljubi sinovi! Kam naj s toliko oblačili!" je javkal stari. "Predobri ste, preuslužni, — kdo bi si mislil. Le spoštujte očeta in mater, če hočete, da se vam bo dobro godilo na zemlji. — Pogledj mati, —" okrenil se je k sliki v črnem okviru, "poglej svoje dobre sinove, kako skrbje za očeta. Blagoslovi jih..." Kot bi izzvenela toplota in milina raz materin obraz v pridušen krik; groza in trpljenje sta odsevala iz lepih, čistih oči.

Sinovi so potepali oči v tla. Oče je otrnil ogorak s smotke in jo položil na pepelnik.

"Vidite," je dejal, "tudi mati je zadovoljna z vami. Mislim, da zaščeta ena obleka, predobri otroci. Bog vas blagoslovi. Na svidenje."

Poslovili so se.

Prisledki pred hišne duri, so sinovi postali; drug drugemu so, zatopljeni v globoke misli, zrli preko rame. Mimoidoči so se nejevoljno umikali zamišljeni trojci s hodnika na cesto.

Tedaj se je oglašil najmlajši Rudolf: "Pameten je oče. Saj res ne potrebuje kar treh oblek naenkrat. Ti Franc, kot najstarejši, imaš pravice in menda tudi prvenstvo do dediščine. Kar ti kupi obleko."

"Tak si!" se je ujezil Franc. "Sladkaš se stremu kot najmlajši in najljubši, ne storiš pa zanj ničesar. Zakaj je ne bi kupil — ti?"

"Kaj bi zalezovala dediščino!" se je strogo oglašil Anton. "Če bi vaju čul oče —. Poslušajta. Dobro vsta, da sem izmed vseh jaz še najbolj reven. Toda ne lamentiram, tak sem. Svetujem dogovor: Obleko kupimo — samo eno. Blago izbere Rudi kot trgovec, Franc, ti naročiš krojača — oni Grbec iz predmestja je izvrsten in ne drag —. Račun plačamo po enakih delih. — Če naposled ni drugače, ponese izgotovljeno obleko k očetu — jaz." Hinavsko je zasukal oči. (Konec prihodnjic.)

Delavski voditelj, ki so aktivni v kampanji za vojno pomoč. Od leve na desno: Matthew Woll, podpredsednik ADF, Frank S. Columbus, reprezentant šeleničkih bratovčin, in Sidney Hillman, predsednik unije Amalgamated Clothing Workers.

šice vodke. Ko se je najedla, je Akimovni. "Jaz le ne razumem, zahvalila boga in se do tal poklonila Ani Akimovni."

Kakor je bilo to lani in predlanskim, so jeli igrati "kralja" in vsa služinčad, kolikor jo je bilo v spodnjih in zgornjih prostorih, se je zbrala pri vratih, da bi videla igro. Ani Akimovni se je zdelo, da ji je med ženskami in muški parkrat svignil mimo oči tudi Mišenjka s svojim prizanesljivim pogledom. Prva je bila za kralja Žuželica in Ana Akimovna, ki je bila vojak, ji je morala plačati dan (davek); nato je postala kralj teta, Ana Akimovna kmet, kar je vzbudilo splošno veselost, a Agatjuška, ki se je povzdignila na prince, je zardele od radosti. Na nasprotnem koncu mize je igrala druga skupina, in sicer obe Maši, Barbaruška in šivilja Marta Petrovna, ki so jo zbudili nalašč za igro in ki se je držala zaspano in čemer-

no. Med igranjem so govorili o moških in kako težko se je dandanes poročiti z dobrim človekom, dalje tudi kaj je biti bolje, devica ali vdova.

"Krasna, zdrava in čvrsta devica si," je dejala Žuželica Ani

"No seveda, to je lepo, le ostani devica... Ostani...! je ponovila pozorno in zlobno gledajoč v svoje karte. "Le ostani, sestra, le... toda deve, tudi najkrepknejše, so različne," je vzdihnila in izigrala kralja. "Ah, različne, draga! Nekatere žive v resnici kakor redovnice, niti senice greha ni na njih in ako se ta ali ona včasih pregreši, ne najde miru in oboja svoj greh. Druge pa hodijo v črnih oblačilih in si šivajo mrtvaške halje, tako po-

tihoma pa ljubijo bogate stare. Da, da, ptičke moje, maruška malopridnica očara starca ga izkorišča. Kroži okrog nje kroži, a ko si nabere dovolj narja in vrednostnih papirjev, začara v smrti."

V odgovor na to namigavala je Barbaruška le vzdihnila in ozrla na sliko. Na njenem obrazu se je pokazala krščanska nižnost.

(Dalje prihodnjic.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETU

BOOKS BY
LOUIS ADAMIC

<i>Cradle of Life</i>	\$2.50
<i>From Many Lands</i>	3.50
<i>Grandsons</i>	2.50
<i>Laughing in the Jungle</i> ...	3.00
<i>My America</i>	3.75
<i>Native's Return</i>	2.75
<i>Two-Way Passage</i>	2.50
<i>What's Your Name?</i>	2.50

Order from

Proletarec

2301 South Lawndale Avenue
Chicago, Ill.Sosedje in druge
novele

Ant. P. Čehov

Poslovenil Fran Pogacnik

BABJE CARSTVO

IV

Večer

(Nadaljevanje.)

"A meni bi bilo vse eno, ako bi jih sploh ne bilo, podležev!" jo je zavrnila teta; očno se je ozrla v nečakinja in dostavila: "Le čas so ji napravili, moji ubogi siroti!"

Ana Akimovna je bila lačna, ker že od davi ni ničesar pokušala. Nalili so ji jagodovega žganja, ona je izpila in zavila nato nekaj nasoljenega mesa z gorčico; zdelo se ji je nenavadno okusno. Potem ji je podala spodnja Maša purico, jabolčnega kompota in agrasa. Tudi to ji je uganjalo. Le nekaj je bilo neprijetnega, namreč, da se je iz lončene peči kadilo; v sobi je vladala moreča vročina in lica vsem so žarela. Po večerji so odgnili z mize prt in postavili nanjo krožnike z medeno in metno potico, orehi in rozinami.

"Sedi tudi ti, kaj stojiš tam!" je poklicala kuharico.

Agatjuška je vzdihnila in sedla k mizi. Tudi prednjo je postavila Maša čašico za žganje in Ani Akimovni se je zazdelo, da izparivata žar peč in beli Agatjuškin vrat. Govorili so le o tem, kako se je sedaj težko omožiti; svoje dni so se moški dobrikali, če že ne krasoti, pa vsaj denarju, dandanes pa naj jih razume vrag, nekoč so ostale brez moža le grbove in hrome ženske, sedaj pa moški ne marajo niti lepih in bogatih.

Teta je to razlagala s pomanjkanjem pravosti in s tem, da se

ljude ne boje boga, a se je zdajci domislila, da sta se njen brat Ivan Ivanč in Barbaruška, oba krepkega življenja, bala boga, a vendar skrbela za zarod in pošiljala otročice v najdenišnico. Brž se je zbrala in obrnila pogovor na to, kako je imela nekoč ženina, tovarniškega delavca in kako ga je ljubila, bratje pa so jo siloma oddali nekemu slikarju, ki je hvala bogu, čez 2 leti umrl. Tudi spodnja Maša je priselila in tajinstveno pripovedovala, da se že teden dni vsako jutro prikazuje na dvorišču neznan moški s črnimi brkami in v plašču z ovratnikom.

"Pride na dvor, pogleda na okna velike hiše in krene dalje proti tovarni. Možak je na videz zal..."

Vsi ti razgovori so Ani Akimovni nenadoma zbudili hrepenenje po možu, silno hrepenenje, otožnost in prav gotovo bi žrtvovala pol življenja in vse imetje, ko bi le vedela, da živi v prvem nadstropju človek, ki ji je najbližji na svetu, ki jo silno ljubi in hrepeni po njej.

Misel te bližine, očarujoče in neizrazne, ji je razburjala dušo. Čustvo zdravja in mladosti se ji je laskalo in ji prišepetavalo, da prava poezija življenja še ni prišla, da je še pred njo; vse je verjela in naslonila se na stol — pri tem so se ji razpustili lasje — se je začela smejati, a za njo ostali, ko so jo gledali. In v obehnici dolgo ni utihnilo to nenadno smejanje.

Javili so, da je prišla prenočevati Žuželica (žuželica—hrošč, ki se v slovenščini imenuje kresčič ali brzec, in to radi svoje brzine). To je bila romarica Paša ali Spiridovna, mala, suha ženska, pri petdesetih letih, v črni obleki z belim robčkom, sreprogleda, ostronosa in faloste brade. Oči je imela lokave in potuhnjene, gledala je po ljudeh, kakor

bi jih hotela z očmi prebosti. Ustne so ji bile tesno stisnjene. Radi njene zlobnosti in sovražnosti so jo trgovci imenovali Žuželico.

Ko je stopila v obednico, se je okrenila, ne da bi koga pogledala, k podobam in zapela v altu "Tvoje rojstvo", nato je pela "Devica, danes", končno "Krist se rodi..." naka se je obrnila in obšla s pogledom vse navzoče.

"Vesele praznike!" jim je voščila in poljubila Ano Akimovno na ramo. "Komaj, komaj sem se prebila do vas, dobrotnica moja!" — Poljubila je na ramo tudi teto. — "Že jutraj sem se odpravila k vam, a po poti sem počivala pri dobrih ljudeh. "Ostani, ostani Spiridovna!", so govorili in nisem niti opazila, kako se je zmrščilo."

Ker ni marala mesa, so jo pogostili s kavijarjem in lososom. Jedla je in se izpod čela ozirala po sobi. Pri tem je izpila tri ča-

"VICTORY VRTOVI!"

Pomlad se bliža. Kdor ima vrt, če je še tako majhen, ga bo obdelal, bo pride prvi čas. Vlada sama priporoča Victory vrtove, s katerimi bo marikateri družini pomagano tako s osirom na dragino, kakor tudi s osirom na pomanjkanje te ali one zelenjave in soljiva.

Nekateri, zlasti oni, ki so prišli iz starega kroja, se razumejo na obdelovanje vrtov, tukaj rojeni nali otroci pa v tem niso prav posebno vešč. In marikdo bi si rad obdelal vrt in vanj posejal in posadil primerno zel, pa mu manjka vrtnarskega znanja.

Takim tedaj priporočamo, po celi Ameriki poznano in razširjeno v angleškem jeziku pisano knjigo "THE GARDEN ENCYCLOPEDIA", ki vsebuje 33.50.

To je najboljša vrtnarska knjiga v angleškem jeziku, ima 1400 strani in 750 slik.

Naročite jo lahko pri:

SLOVENIC PUBLISHING CO.

"GLAS NARODA"

214 West 18th Street, New York, N. Y.

POMISLITE!

BONDI BODO KUPILI
LETALA · BOMBE · TOPOVE
TANKE IN LADJE

Ako bo dovolj te opreme na pravem mestu in ob pravem času, bodo naše oborožene sile lahko skončale vojno v najkrajšem možnem času

VLOŽITE SVOJE PRI-
HRANKE V VOJNE BONDE!

INTERNATIONAL BUSINESS MACHINES CORPORATION